

PŘIJÍMÁNÍ UPRCHLÍKŮ A ŘÍZENÍ O UDĚLENÍ MEZINÁRODNÍ OCHRANY

Zlepšování určení absence státní příslušnosti u uprchlíků

[V čem je problém?](#)

[Co mohu pro uprchlíky udělat coby sociální pracovník v první linii?](#)

[Co se musí změnit na politické úrovni?](#)

[Další základní informace k problematice a doplňující zdroje](#)

V ČEM JE PROBLÉM?

Opomenutí absence státní příslušnosti během přijímání uprchlíků a řízení o udělení mezinárodní ochrany může **vystavit uprchlíky riziku** a způsobit vážné **porušení lidských práv**:

- **Porušení standardních podmínek přijímání:** Uprchlíci bez státní příslušnosti občas musí zůstat v přijímacích centrech po dlouhou dobu kvůli nejistotě ohledně jejich státní příslušnosti. V některých případech jsou zajištěni nebo je jim v rozporu se zákonem omezena osobní svoboda, což je v rozporu s přijímací [směrnicí](#) a dalšími právními normami.
- **Navracení:** Uprchlíkům bez státní příslušnosti ze států jako Irák, Sýrie nebo Etiopie, u nichž se absence státní příslušnosti v rámci určení statusu uprchlíka neřeší, může po konci ozbrojeného konfliktu hrozit, že budou navraceni do státu, ve kterém pobývali naposledy (pokud jim to bude povoleno) a budou tam čelit vážné diskriminaci a/nebo perzekuci.
- **Nezákoně zajištění v rámci navracení:** Uprchlíci, jejichž absence státní příslušnosti byla opomenuta a jimž byla odepřena mezinárodní ochrana, jsou někdy nezákoně [zajištěni](#) na dlouhou dobu nebo opakovaně. Stát se je mezitím snaží navrátit do země, která je neuznává za své občany.
- **Odepření práv dětem:** Děti, jejichž rodiče se nepovažují za osoby bez státní příslušnosti, se mohou narodit bez státní příslušnosti a může jim být [upřeno právo na občanství](#), což pro ně může znamenat různé obtíže a riziko, že budou dlouho žít v chudobě a nejistotě.

CO MOHU PRO UPRCHLÍKY UDĚLAT CUBY SOCIÁLNÍ PRACOVNÍK V PRVNÍ LINII?

Čtyři „P“: Poznat, poznamenat, poradit, prostudovat!

1. Poznejte absenci státní příslušnosti

Nepředpokládejte, že každý má nějakou státní příslušnost nebo že všichni, kdo jsou bez státní příslušnosti, o tom vědí. Pamatujte, že někteří lidé mohou za svou „národnost“ považovat spíše etnickou příslušnost nebo komunitní skupinu. Během určování statusu uprchlíka zvažte, jestli byla možnost absence státní příslušnosti v [řízeních](#) dostatečně prošetřena nebo jestli byly počáteční známky absence státní příslušnosti zaznamenány a dle potřeby je dále prošetřete. Například:

- Považují žadatele úřady nějaké země za svého občana?
- Má (nebo měl někdy) žadatel nějaký doklad o tom, že je považován za občana své země, například osvědčení o občanství nebo pas? Pokud ne, proč? Mohl by takový doklad získat?
- Je žadatel členem skupiny, kterou vláda jeho původního státu nepovažuje za občany, jako například [Kurdové v Sýrii](#) nebo [Iráku](#), [Rohingové v Myanmaru](#) nebo tzv. [bidúni v Kuvajtu](#)?
- Pochází žadatel z oblasti, která není všemi státy uznávána za stát, nebo kde uznání za stát neznámá plnou samostatnost nebo platné občanství daného státu, například [Palestina](#) nebo [Západní Sahara](#)?
- Tvrdí žadatel, že nemá žádné občanství?

Další otázky jsou k dispozici zde: [Identifikace absence státní příslušnosti: screeningové otázky](#)

2. Poznamenejte si absenci státní příslušnosti / známky absence státní příslušnosti

Jestliže při přijímání zjistíte, že osoba nemá státní příslušnost (nebo že je absence státní příslušnosti možná), nebo pokud bude daná osoba tvrdit, že nemá žádné občanství, uveďte tuto důležitou informaci na veškeré dokumenty s danou osobou související. Pokud ve formuláři nejsou kolonky, kam by bylo možné absenci státní příslušnosti / možnost absence státní příslušnosti náležitě zaznamenat, přidejte někde do formuláře poznámku, aby byla tato skutečnost evidována. Osobu o tom informujete a řekněte jí, že to pro ni může být v budoucnu důležité. Také si ve své složce uschovejte kopie všech relevantních dokumentů. Také pomůže, když požádáte svoji organizaci, aby do všech příslušných formulářů přidala možnost náležitě zaznamenat absenci státní příslušnosti nebo její riziko.

Během řízení o udělení mezinárodní ochrany se musí rozhodnout, jestli je žadatel bez státní příslušnosti. Pokud žadatel bez státní příslušnosti je, tato skutečnost by měla být zřetelně zaznamenána ve všech relevantních dokumentech, takže když mu bude udělen status uprchlíka, jeho absence státní příslušnosti bude brána na vědomí a nebude mu hrozit potenciální pozdější vyhoštění, i když se většina uprchlíků domů vrátit může. Osoby, u nichž bylo během řízení zjištěno, že nemají státní příslušnost nebo existuje riziko absence státní příslušnosti, by měly být předány příslušným úřadům, které provedou úplné zjištění, zda je daná osoba bez státní příslušnosti, a nabídnou adekvátní ochranu (pokud je to možné). Řízení o určení absence státní příslušnosti by mělo být provedeno buď souběžně s podáním žádosti o mezinárodní ochranu nebo poté. Vždy by ale měl být dodržen závazek mlčenlivosti. Pokud je osoba bez státní příslušnosti, ale není uprchlík, mělo by jí být uděleno povolení k pobytu na základě absence státní příslušnosti. Více informací o absenci státní příslušnosti naleznete v našem rejstříku [Statelessness Index](#) (Index absence státní příslušnosti).

3. Porad'te lidem, kde najdou odborné rady, podporu a informace

Vytipujte si organizace, které se v zemi, kde pracujete, specializují na osoby bez státní příslušnosti a národnosti, a zjistěte, jestli by dokázaly pomoci. Pomoci by mohli i někteří [naši členové](#). Stáhněte si a používejte [příručku/plakát](#) pro pracovníky, kteří pomáhají uprchlíkům, a naši [stručnou příručku](#) pro uprchlíky a žadatele o azyl. V nějakých případech vyžaduje určení absence státní příslušnosti u dané osoby odborné znalosti, které nejsou veřejně dostupné. V tom případě je třeba se obrátit na odborníka, který by měl připravit posudek s potvrzením, jestli je daná osoba bez státní příslušnosti.

4. Prostudujte si problematiku absence státní příslušnosti. Další informace naleznete níže, více na našich internetových stránkách (odkazy níže).
- Podívejte se na náš webinář [Is Europe falling behind on statelessness determination and protection?](#) (Opomíná Evropa absenci státní příslušnosti, její určení a ochranu?)
 - Informace o určení absence státní příslušnosti naleznete zde:
 - [EASO \(EUAA\) Practical Guide on Registration: Lodging of applications for international protection](#) (Praktická příručka úřadu EASO: Podávání žádostí o mezinárodní ochranu) (viz str. 39–42 'Statelessness' (Absence státní příslušnosti))
 - [UNHCR tool for the identification and protection of stateless persons in detention](#) (Jak úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky rozpoznává a chrání osoby bez státní příslušnosti v detenci)
 - Forum réfugiés: [Guide for the identification, support and guidance of persons at risk of statelessness in France](#) (Příručka pro identifikaci osob ohrožených absencí státní příslušnosti ve Francii, jejich podporu a poučení)
 - Další informace o určování absence státní příslušnosti najdete zde:
 - [Statelessness determination and Protection in Europe](#) (Určení statusu osoby bez státní příslušnosti a ochrana v Evropě)
 - [UNHCR Handbook on Protection of Stateless Persons](#) (Příručka úřadu UNHCR pro ochranu osob bez státní příslušnosti)
 - [Statelessness Index](#) (Index absence státní příslušnosti).

CO SE MUSÍ ZMĚNIT NA POLITICKÉ ÚROVNI?

- Úřady, které nabízí podporu při přijímání uprchlíků hledajícím azyl, by měla zajistit alespoň základní **školení o absenci státní příslušnosti a občanství** a o tom, ke komu nasměrovat uprchlíky pro odbornou radu.
- **Uprchlíci žádající o azyl by měli dostat informace** o problémech s absencí státní příslušnosti a občanství a o tom, kde mohou najít další informace a pomoc s obhájením svých práv, včetně bezplatné právní pomoci.
- Měla by existovat **standardizovaná řízení o identifikaci a zhodnocení absence státní příslušnosti při přijímání uprchlíků a během řízení o mezinárodní ochraně**. Jednotlivá řízení o určení statusu osob bez státní příslušnosti by měla vydávat ochranu na základě absence státní příslušnosti.
- Státy by v souladu se správnou praxí a mezinárodními normami měly **zavést řízení o určení statusu osoby bez státní příslušnosti** s jasnými referenčními mechanismy, aby bylo zajištěno, že absence státní příslušnosti bude ve vhodný čas určena v rámci řízení o mezinárodní ochraně.
- **Právníci a úředníci**, kteří jsou zodpovědní za rozhodování ve věcech mezinárodní ochrany, národnosti a zajištění imigrantů, **by měli absolvovat školení**.
- Vlády by měly **adekvátně financovat odbornou přípravu informací o zemi původu** s konkrétními informacemi o absenci státní příslušnosti.

DALŠÍ ZÁKLADNÍ INFORMACE K PROBLEMATICE A DOPLŇUJÍCÍ ZDROJE

Které úřady by měly určovat absence státní příslušnosti? Absence státní příslušnosti se určuje individuálním řízením o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti nebo v části

řízení o mezinárodní ochraně. Riziko absence státní příslušnosti by mělo být identifikováno při **registraci**, ale určeno konkrétně až později v rámci právní pomoci a dalších pojištěk. Ten samý princip by se měl aplikovat ve všech řízeních o určení, mezi nimiž by měly být náležité spojitosti a odkazy. Pokud úřady nezjistí a neurčí absenci státní příslušnosti v rozsáhlých řízeních, uprchlíci bez státní příslušnosti mohou být vážně znevýhodněni a rozhodnutí o nich mohou být nezákonná a mohou být předmětem odvolání.

Podání nesprávných informací o absenci státní příslušnosti by nemělo ovlivnit hodnocení důvěryhodnosti uprchlíka: Někteří uprchlíci bez státní příslušnosti si nemusí být vědomi toho, že nemají státní příslušnost, nebo toho, že je absence občanství v souvislosti s jejich žádostí o mezinárodní ochranu relevantní, případně je možné, že se vzhledem k předchozím zkušenostem s diskriminací nebo perzekucí budou bát úřadům sdělit, že státní příslušnost nemají. Pokud absence státní příslušnosti (nebo její riziko) není identifikována hned při registraci, pozdější pochyby o uprchlíkově občanství by neměly ovlivnit jeho důvěryhodnost v azylových ani jiných řízeních.

Může být obtížné dokázat absenci státní příslušnosti a vztah ke státu: Někteří uprchlíci bez státní příslušnosti mají doklady, které potvrzují, že jsou bez státní příslušnosti. Například lidé, kteří měli státní příslušnost, ale byla jim odebrána, na to mohou mít nějaký doklad. Některé osoby bez státní příslušnosti mají jen nedostatečný anebo žádný doklad o své identitě, absenci státní příslušnosti, místě narození, rodinných vazbách a vztahu ke státu. Osoby s příslušnými pravomocemi by jim měly, pokud možno, pomoci tyto důkazy zajistit nebo přijmout důkazy, které nejsou v podobě oficiálního dokumentu a předpokládat, že uprchlík mluví pravdu, pokud žádný důkaz nemá.

Osoby bez státní příslušnosti často čelily diskriminaci: Někteří tito lidé byli v zemích původu nebo předchozího pobytu výrazně sociálně, politicky i ekonomicky znevýhodněni. Neměli například nárok na zápis do matriky a na osobní doklady, formální vzdělávání a zaměstnání, zdravotní péči nebo rovná práva týkající se manželství a majetku. Dále mohli být při hledání ochrany v Evropě znevýhodněni v přístupu k úřadům a řízením.

Absence státní příslušnosti může, ale nemusí souviset s Úmluvou o právním postavení uprchlíků: Absence státní příslušnosti může být (částečně) důvodem, proč osoba bez státní příslušnosti opustila zemi původu – jako například Rohingové, kteří čelili pronásledování na základě etnicity a Myanmar jim odmítl přiznat státní příslušnost. Jiné osoby bez státní příslušnosti mohly být mezi těmi, kteří byli vysídleni v důsledku obecnějšího konfliktu – například Palestinci bez státní příslušnosti a Kurdové, kteří uprchli ze Sýrie. Absence státní příslušnosti by každopádně měla být jasně určena a evidována a osoby bez státní příslušnosti by měly mít zajištěnou ochranu.

Další informace

[European Network on Statelessness](#)

[Stateless Journeys](#) (Evropská síť pro osoby bez státní příslušnosti – Cesty bez státní příslušnosti)

[Statelessness Index](#) (Index absence státní příslušnosti)

[UNHCR's Ending Statelessness](#) (web UNHCR týkající se konce absence státní příslušnosti)

[UNHCR's Self-Study Module on Statelessness](#) (Modul pro samostudium ohledně absence státní příslušnosti agentury UNHCR)

[Institute on Statelessness and Inclusion](#) (Institut absence státní příslušnosti a inkluze)
[Statefree](#) (Bez státu)

Zúčastněte se kurzu, který pořádá [Institute on Statelessness and Inclusion](#) (Institut absence státní příslušnosti a inkluze) nebo [Melbournská univerzita](#).

Evropské organizace mohou ohledně vzdělávacích možností [kontaktovat alianci ENS](#).

Také se můžete [přihlásit k odběru našeho e-mailového zpravodaje](#), [sledovat nás na sociálních sítích](#) a podpořit [kampaň Stateless Journeys](#).

„PROŠEL JSEM TŘEMI AZYLOVÝMI ŘÍZENÍMI A JEDNÍM ‚OBJEKTIVNÍM‘ ŘÍZENÍM. ABSENCE STÁTNÍ PŘÍSLUŠNOSTI SE NEPOVAŽUJE ZA DŮVOD PRO UDĚLENÍ AZYLU. PŘI TŘETÍM AZYLOVÉM ŘÍZENÍ MI BYLA KONEČNĚ UDĚLENA MEZINÁRODNÍ OCHRANA, ALE Z JINÝCH DŮVODŮ... CÍTÍM SE DISKRIMINOVANÝ A ODMÍTNUTÝ... NEMŮŽU NIKAM.“

~ PŘÍSLUŠNÍK KUVAJTSKÝCH BIDŮNŮ V NIZOZEMÍ